Львівський професійний коледж
готельно-туристичного та ресторанного сервісу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НМР
_____ Марія СКОРОБОГАТА
26 серпня 2024 р.

Методичні матеріали для проведення самостійної роботи з дисципліни «Соціологія»

Спеціальність 241 «Готельно-ресторанна справа»
Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
Освітньо-професійна програма «Готельно-ресторанна справа»

Підготувала:
Викладач Кендюх Д.О.

Погоджено на засіданні циклової комісії викладачів природничо-0математичного циклу
Протокол № 01 від 26 серпня 2024 р.

Голова циклової комісії _____ Ігор МАТВІЇВ

Львів 2024

Самостійна робота № 1

Тема: *Роль і значення соціології у пізнанні суспільства*

Мета: Показати значення соціології як науки для розуміння суспільних процесів. Розкрити її функції у пізнанні соціальної реальності. Сформувати навички критичного аналізу суспільних явищ через соціологічну перспективу.

Завдання (для виконання учнями):

1. Вивчити основні функції соціології (пізнавальна, прогностична, практична).
2. Проаналізувати приклади застосування соціологічних знань у сучасному суспільстві.
3. Пояснити, чому соціологія є важливою для формування соціальної політики та управління.

Питання для самоконтролю:

- У чому полягає головна роль соціології у пізнанні суспільства?
- Які функції соціології виокремлюють сучасні дослідники?
- Як соціологічні дослідження допомагають вирішувати соціальні проблеми?
- Чому соціологія вважається міждисциплінарною наукою?
- Яке практичне значення соціології для держави та громадянського суспільства?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. *Соціологія*.
- Паніна Н.В. *Методологія та методи соціологічних досліджень*.
- Журнал *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*.

Посилання на вебресурси:

- Соціологічна асоціація України
- European Sociological Association
- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
- Освіта.UA – матеріали з соціології

Самостійна робота № 2

Тема: Вплив класичних соціологів (О. Конт, Е. Дюркгейм, М. Вебер) на становлення соціології

Мета: Ознайомитися з основними ідеями класиків соціології. Усвідомити їхній внесок у формування соціології як науки. Показати значення концепцій Конта, Дюркгейма та Вебера для сучасної соціологічної думки.

Завдання (для виконання учнями):

1. Розкрити роль Огюста Конта у становленні позитивізму та інституціоналізації соціології.
2. Охарактеризувати концепцію соціальних фактів Еміля Дюркгейма та її значення для розвитку емпіричної соціології.
3. Проаналізувати "розуміючу соціологію" Макса Вебера та її вплив на дослідження соціальної дії.

Питання для самоконтролю:

- У чому полягає позитивістський підхід О. Конта?
- Які основні положення соціологізму Е. Дюркгейма?
- Що означає поняття "соціальні факти" у Дюркгейма?

Список використаної літератури:

- Конт О. **Курс позитивної філософії**. – Париж, 1830–1842.
- Дюркгейм Е. **Правила соціологічного методу**. – Париж, 1895.
- Вебер М. **Протестантська етика і дух капіталізму**. – Мюнхен, 1905.

Посилання на веб ресурси:

- Навчальні матеріали онлайн: Соціологічна теорія М. Вебера та Е. Дюркгейма
- Підручники для студентів онлайн: Класичний період – Е. Дюркгейм і М. Вебер
- Лекції: Класичні соціологічні теорії (О. Конт, Е. Дюркгейм, М. Вебер)

Самостійна робота № 3

Тема: Українські соціологи XIX–XXI ст.: основні ідеї та внесок у розвиток науки. Розвиток соціологічної освіти та досліджень в Україні сьогодні

Мета: Ознайомитися з основними постатями української соціології XIX–XXI ст. Визначити їхній внесок у розвиток соціологічної науки. Проаналізувати сучасний стан соціологічної освіти та досліджень в Україні.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дослідити ідеї українських мислителів XIX–XX ст. (М. Драгоманов, О. Потебня, М. Грушевський, Б. Кістяківський, М. Туган-Барановський, М. Шаповал).
2. Охарактеризувати розвиток соціології в Україні у XX ст. та її інституціоналізацію.
3. Проаналізувати сучасний стан соціологічної освіти та досліджень в Україні (роль Інституту соціології НАН України, університетських кафедр, наукових шкіл).
4. Визначити основні напрями сучасних соціологічних досліджень в Україні (політична соціологія, соціологія культури, соціологія освіти, соціологія молоді).
5. Порівняти внесок українських соціологів XIX–XX ст. із сучасними дослідниками, показати спадкоємність ідей.
6. Проаналізувати проблеми та перспективи розвитку соціологічної науки й освіти в Україні у XXI ст.

Питання для самоконтролю:

- Які українські мислителі XIX–XX ст. заклали основи соціологічної науки?
- У чому полягає внесок М. Драгоманова та М. Грушевського у розвиток соціології?
- Як відбувалася інституціоналізація соціології в Україні у XX ст.?
- Які основні напрями сучасних соціологічних досліджень в Україні?
- Які проблеми та перспективи розвитку соціологічної освіти сьогодні?

Список використаної літератури:

- Степаненко В.П., Батаєва К.В. (ред.) **Історія української соціології. XIX–XXI: навчальний посібник**. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2023.
- Драгоманов М. **Літературно-публіцистичні твори**. – Київ, 1991.
- Грушевський М. **Соціологія і політика**. – Львів, 1909.

Посилання на вебресурси:

- Інститут соціології НАН України – провідна наукова установа, що здійснює фундаментальні та прикладні дослідження.
- Українська соціологія: історія та сучасність (uk.wikipedia.org in Bing) – огляд розвитку соціології в Україні.

Самостійна робота № 5

Тема: Соціальна нерівність: причини, форми, наслідки

Мета: Розкрити сутність соціальної нерівності як соціального явища. Визначити основні причини виникнення нерівності в суспільстві. Ознайомитися з формами прояву нерівності та їх наслідками для соціального розвитку.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «соціальна нерівність» та пояснити його зміст.
2. Охарактеризувати основні причини виникнення соціальної нерівності (економічні, політичні, культурні, історичні).
3. Проаналізувати форми прояву соціальної нерівності (економічна, політична, гендерна, освітня, етнічна) та їх наслідки для суспільства.

Питання для самоконтролю:

- Що таке соціальна нерівність і які її ключові ознаки?
- Які основні причини зумовлюють виникнення соціальної нерівності?
- У яких формах проявляється соціальна нерівність?
- Які наслідки соціальної нерівності для розвитку суспільства?
- Чи можливо повністю подолати соціальну нерівність?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Weber M. **Economy and Society**. – Berkeley: University of California Press, 1978.
- Bourdieu P. **Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste**. – Cambridge: Harvard University Press, 1984.

Посилання на вебресурси:

- Britannica – Social Inequality (britannica.com in Bing)
- Stanford Encyclopedia of Philosophy – Equality (plato.stanford.edu in Bing) (bing.com in Bing)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 4

Тема: Основні елементи та структура суспільства як системи

Мета: Ознайомитися з поняттям суспільства як складної соціальної системи. Визначити основні елементи суспільної структури та їх взаємозв'язки. Сформувати уявлення про функціонування суспільства як цілісного організму.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «суспільство» та пояснити його системний характер.
2. Охарактеризувати основні елементи суспільної структури: соціальні інститути, соціальні групи, соціальні відносини.
3. Розкрити роль культури як інтегративного чинника суспільства.
4. Проаналізувати функції соціальних інститутів у забезпеченні стабільності суспільства.
5. Визначити взаємозв'язок між соціальною стратифікацією та соціальною мобільністю.
6. Пояснити, як суспільство саморегулюється та адаптується до змін.

Питання для самоконтролю:

- Що означає поняття «суспільство як система»?
- Які основні елементи суспільної структури можна виділити?
- У чому полягає роль культури в суспільстві?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Parsons T. **The Social System**. – Glencoe: Free Press, 1951.

Посилання на вебресурси:

- Енциклопедія соціології – Britannica
- Stanford Encyclopedia of Philosophy – Social Institutions (plato.stanford.edu in Bing)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 6

Тема: Процес соціалізації особистості та його етапи. Соціальні ролі й статуси людини у суспільстві

Мета: Ознайомитися з поняттям соціалізації та її значенням у формуванні особистості. Визначити основні етапи соціалізації та їх особливості. Розкрити сутність соціальних ролей і статусів та їх вплив на життя людини.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «соціалізація» та пояснити його зміст.
2. Охарактеризувати основні етапи соціалізації (первинна, вторинна, професійна, ресоціалізація).
3. Розкрити роль сім'ї, школи, ЗМІ та інших агентів соціалізації.
4. Визначити поняття «соціальний статус» та «соціальна роль», їх взаємозв'язок.
5. Проаналізувати приклади соціальних ролей у сучасному суспільстві.
6. Пояснити, як соціальні статуси та ролі впливають на формування ідентичності особистості.

Питання для самоконтролю:

- Що таке соціалізація і чому вона є необхідною для людини?
- Які основні етапи соціалізації можна виділити?
- Хто є головними агентами соціалізації?
- У чому полягає відмінність між соціальним статусом і соціальною роллю?
- Як соціальні ролі впливають на поведінку людини?
- Чи може людина змінювати свій соціальний статус протягом життя?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Parsons T. **The Social System**. – Glencoe: Free Press, 1951.
- Mead G.H. **Mind, Self, and Society**. – Chicago: University of Chicago Press, 1934.
- Berger P., Luckmann T. **The Social Construction of Reality**. – New York: Anchor Books, 1966.

Посилання на вебресурси:

- Britannica – Socialization (britannica.com) (britannica.com in Bing)
- Stanford Encyclopedia of Philosophy – Social Roles (plato.stanford.edu) (plato.stanford.edu in Bing)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 7

Тема: Сім'я як соціальний інститут: функції, типи, сучасні тенденції. Проблеми сімейних відносин у сучасному суспільстві

Мета: Ознайомитися з поняттям сім’ї як соціального інституту. Визначити основні функції та типи сім’ї. Проаналізувати сучасні тенденції розвитку сімейних відносин та проблеми, що виникають у сучасному суспільстві.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «сім’я» як соціального інституту.
2. Охарактеризувати основні функції сім’ї (репродуктивна, виховна, економічна, емоційна тощо).
3. Визначити типи сімей (нуклеарна, розширена, патріархальна, матріархальна, партнерська).
4. Проаналізувати сучасні тенденції розвитку сімейних відносин (зростання кількості неповних сімей, пізні шлюби, співжиття без офіційного оформлення).
5. Розглянути основні проблеми сімейних відносин у сучасному суспільстві (конфлікти, розлучення, економічні труднощі, гендерні ролі).
6. Пояснити значення сім’ї для соціалізації особистості та стабільності суспільства.

Питання для самоконтролю:

- Що означає поняття «сім’я як соціальний інститут»?
- Які функції виконує сім’я у суспільстві?
- Які типи сімей існують і чим вони відрізняються?
- Які сучасні тенденції розвитку сімейних відносин можна виділити?
- Які проблеми найчастіше виникають у сучасних сім’ях?
- Чому сім’я є важливим чинником соціалізації особистості?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Parsons T. **The Social System**. – Glencoe: Free Press, 1951.

Посилання на вебресурси:

- Britannica – Family as a Social Institution (britannica.com) (britannica.com in Bing)
- Stanford Encyclopedia of Philosophy – Marriage and Family (plato.stanford.edu) (plato.stanford.edu in Bing)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 8

Тема: Молодь як соціальна група: особливості, роль, проблеми. Соціальні цінності та життєві орієнтації сучасної молоді

Мета: Ознайомитися з поняттям молоді як соціальної групи. Визначити її особливості та роль у суспільстві. Проаналізувати проблеми, з якими стикається сучасна молодь, та її ціннісні орієнтації.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «молодь» як соціальної групи.
2. Охарактеризувати основні особливості молоді (соціально-психологічні, культурні, економічні).
3. Розкрити роль молоді у суспільному розвитку та соціальних змінах.
4. Визначити основні проблеми, з якими стикається сучасна молодь (безробіття, міграція, доступ до освіти, соціальна нерівність).
5. Проаналізувати соціальні цінності та життєві орієнтації сучасної молоді.
6. Пояснити значення державної молодіжної політики та соціальних програм для підтримки молоді.

Питання для самоконтролю:

- Що означає поняття «молодь як соціальна група»?
- Які особливості відрізняють молодь від інших соціальних груп?
- Яку роль відіграє молодь у суспільному розвитку?
- Які основні проблеми постають перед сучасною молоддю?
- Які соціальні цінності та життєві орієнтації притаманні молодому поколінню?
- Як держава може підтримати молодь у процесі соціалізації та самореалізації?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Mannheim K. **The Problem of Generations**. – London: Routledge, 1952.

Посилання на вебресурси:

- Britannica – Youth as a Social Group (britannica.com)
- Stanford Encyclopedia of Philosophy – Generational Justice (plato.stanford.edu) (plato.stanford.edu in Bing)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 9

Тема: Поняття соціального конфлікту, його структура, причини та типи. Соціальні способи розв'язання конфліктів

Мета: Ознайомитися з поняттям соціального конфлікту та його структурними елементами Визначити основні причини та типи соціальних конфліктів. Розкрити соціальні способи їх розв'язання та попередження.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «соціальний конфлікт» та пояснити його сутність.
2. Охарактеризувати структуру соціального конфлікту (сторони, предмет, умови, динаміка).
3. Визначити основні причини виникнення соціальних конфліктів.
4. Розглянути типи соціальних конфліктів (економічні, політичні, культурні, міжособистісні тощо).
5. Проаналізувати соціальні способи розв'язання конфліктів (переговори, медіація, компроміс, арбітраж).
6. Пояснити значення конструктивного вирішення конфліктів для розвитку суспільства.

Питання для самоконтролю:

- Що таке соціальний конфлікт і які його основні ознаки?
- Які елементи входять до структури соціального конфлікту?
- Які причини найчастіше зумовлюють виникнення конфліктів?
- Які типи соціальних конфліктів можна виділити?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Козер Л. **Функції соціального конфлікту**. – Київ: Либідь, 1998.

Посилання на вебресурси:

- Britannica – Social Conflict (britannica.com) (britannica.com in Bing)
- Stanford Encyclopedia of Philosophy – Conflict and Cooperation (plato.stanford.edu)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 10

Тема: Культура як соціальний феномен: структура, функції, елементи. Вплив масової культури на суспільство

Мета: Ознайомитися з поняттям культури як соціального феномену. Визначити її структуру, функції та основні елементи. Проаналізувати вплив масової культури на суспільство та особистість.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «культура» як соціального феномену.
2. Охарактеризувати структуру культури (матеріальна та духовна).
3. Визначити основні елементи культури (цінності, норми, традиції, символи).
4. Розкрити функції культури у суспільстві (пізнавальна, комунікативна, інтегративна, виховна).
5. Проаналізувати особливості масової культури та її відмінність від елітарної та народної.
6. Оцінити позитивний та негативний вплив масової культури на суспільство й особистість.

Питання для самоконтролю:

- Що означає поняття «культура як соціальний феномен»?
- Які основні елементи та структура культури?
- Які функції виконує культура у суспільстві?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Кассірер Е. **Філософія символічних форм**. – Львів: Літопис, 2003.

Посилання на вебресурси:

- Britannica – Culture (britannica.com) (britannica.com)
- Stanford Encyclopedia of Philosophy – Culture and Society (plato.stanford.edu) (plato.stanford.edu in Bing)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 11

Тема: Соціальні наслідки економічних реформ

Мета: Ознайомитися з поняттям економічних реформ та їх впливом на соціальну сферу. Визначити основні соціальні наслідки реформ у різних сферах життя. Сформувати уявлення про позитивні та негативні сторони економічних перетворень.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «економічні реформи» та пояснити їх значення для суспільства.
2. Охарактеризувати основні соціальні наслідки економічних реформ (зміни у рівні життя, зайнятості, соціальній мобільності).
3. Проаналізувати позитивні та негативні наслідки реформ для різних соціальних груп.

Питання для самоконтролю:

- Що таке економічні реформи і які їхні основні цілі?
- Які соціальні наслідки реформ можна виділити?
- Як економічні реформи впливають на рівень життя населення?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Stiglitz J. **Globalization and Its Discontents**. – New York: W.W. Norton, 2002.
- Polanyi K. **The Great Transformation**. – Boston: Beacon Press, 2001.
- Ручка А.О. **Соціологія: курс лекцій**. – Київ: Либідь, 2002.

Посилання на вебресурси:

- Britannica – Economic Reform (britannica.com) (britannica.com in Bing)
- World Bank – Social Impact of Economic Reforms (worldbank.org)
- Сайт кафедри соціології КНУ ім. Т. Шевченка

Самостійна робота № 12

Тема: Роль громадської думки та масових рухів у політичному житті

Мета: Ознайомитися з поняттям громадської думки та її значенням у політичному процесі. Визначити роль масових рухів у формуванні політичної культури та суспільних змін. Проаналізувати взаємозв'язок між громадською думкою, масовими рухами та політичною владою.

Завдання (для виконання учнями):

1. Дати визначення поняття «громадська думка» та пояснити її функції у політичному житті.
2. Охарактеризувати масові рухи як форму політичної активності та їх вплив на суспільство.
3. Проаналізувати приклади впливу громадської думки та масових рухів на політичні рішення й розвиток демократії.

Питання для самоконтролю:

- Що таке громадська думка і які її основні функції?
- Які особливості масових рухів як соціально-політичного явища?
- Як громадська думка впливає на діяльність політичних інститутів?

Список використаної літератури:

- Гідденс Е. **Соціологія**. – Київ: Основи, 2005.
- Кравченко А.І. **Соціологія: підручник**. – Київ: Академвидав, 2010.
- Tocqueville A. **Democracy in America**. – New York: Vintage, 1990.

Посилання на вебресурси:

- Український інститут національної пам'яті – матеріали про масові рухи в Україні.
- Freedom House – аналітика про стан демократії та роль громадянського суспільства.
- Transparency International – дослідження впливу громадської думки на політичні процеси.
- BBC News – World Politics – приклади масових рухів у світі.

Самостійна робота № 13

Тема: Етапи проведення соціологічного дослідження. Методи збору соціологічної інформації: анкетування, інтерв'ю, спостереження.

Мета: Ознайомитися з основними етапами соціологічного дослідження та вивчити методи збору соціологічної інформації, їхні переваги та недоліки.

Завдання (для виконання учнями):

1. Розкрити поняття та структуру соціологічного дослідження.
2. Охарактеризувати основні етапи проведення соціологічного дослідження.
3. Дослідити метод анкетування: особливості, переваги та обмеження
4. Вивчити метод інтерв'ю: види, техніка проведення, проблеми достовірності
5. Проаналізувати метод спостереження: різновиди та сфери застосування.
6. Порівняти ефективність різних методів збору соціологічної інформації.

Питання для самоконтролю:

- Які основні етапи соціологічного дослідження?
- У чому полягає відмінність між анкетуванням та інтерв'ю?
- Які переваги та недоліки має метод спостереження?
- Як забезпечити достовірність даних під час збору соціологічної інформації?
- Чому важливо правильно обирати метод збору даних залежно від мети дослідження?
- Які сучасні технології можуть доповнювати традиційні методи збору інформації?

Список використаної літератури:

 Паніна Н. В. **Соціологія: навчальний посібник.** – Київ: Каравела, 2011.

 Головаха Є., Паніна Н. **Соціологія: короткий курс.** – Київ: Либідь, 2005.

Посилання на вебресурси:

 Соціологічна асоціація України – матеріали та публікації з методології досліджень.

 European Sociological Association – ресурси про сучасні соціологічні методи.

 Pew Research Center – приклади анкетувань та інтерв'ю у світовій практиці.

 UNESCO – Social and Human Sciences (unesco.org in Bing) – аналітика та дослідження у сфері соціальних наук.